

Naročnina

Dnevna izdaja
za kraljevino Jugoslavijo
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
nedeljska izdaja
ceoleno v Jug.
slaviji 120 Din, za
inozemstvo 140 D

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
Istoip, peti-vrsta
maloglasni po 150
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po Din 2-50, velik
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
p. Pri večjem o
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedelika in
dneva po prezniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Bokopis se ne vračajo, neizbrankirano
pismo se ne sprejemajo - Uredništvo
telefon št. 2050, upravnništvo št. 2328

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Cerkveni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inseeale, Sarajevo št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Boj s socialisti v Avstriji

Bilo je v tistih dneh, ko so dunajski socialisti vrgli med delavske mase parolo: Ven iz Seipelove cerkve! Seipelov krščansko-socialni kabinet, ki je bil dolgo na vladi, je bil socialistom dobrodošla prilika, da so svobodni-selno agitacijo, ki so jo takoj po vojni započeli zelo širokopotezno, še bolj pospešili in da so z neverjetno demagogijo pred delavstvom isto-velili politika Seipela z vesoljno katoliško cerkvi. Propaganda je merila na izstop iz Cer-keve, ki žal, ni ostala brezuspešna. Odpadlo jih je par stotisoč, a gibanje proč od Cerkev ni- kakor še ni zaključeno.

Glavno prizadevanje pa so osredotočili so- cialisti okrog mladine. Kljub temu, da so kr- ščanski socialisti sedeli v vladi, na šolstvo niso imeli nikdar odločilnega vpliva. Ne le, da ima- jo posamezne dežele po ustavi zelo veliko sa- mostojnost, razpolagajo socialisti z velikanskim kadrom enakomislečega učiteljstva. Načrt so- cialistov je bil, da bi s pomočjo učiteljstva raz- kristjanili šole. Sicer duhovnik še prihaja v šo- lo, toda upali so, da bi sistematično vcepljanje brezverstva potom učiteljstva moglo izpodnesti katehetov vpliv. Da bi lažje prišli do cilja, so ustanovili posebno organizacijo za otroke: »Društvo otroških prijateljev«, ki jo snujejo in vodijo po veliki večini brezverni učitelji. Z bogato podporo socialistične stranke, kakor tudi občin in javnih ustanov, kolikor jih je v socialističnih rokah, so se »otroški prijatelji« prav dobro razvijali. Da pokažejo svojo delavnost, so ponovno nastopili na ulicah. Dunaj je bil že večkrat priča dolgih otroških povork, v katerih nosijo protiverske napise, pojejo brez- božne pesmi in kličejo proti veri in cerkvi. Vse tako, kakor so jih »naučili«. Seveda se »vzgojno« delo vrši največ izven šole po orga- nizacijah, ki delajo tudi skupne izlete in po- učna potovanja. Sploh ima cela socialistična mladinska organizacija nekaj dobrodelen zna- čaj. Revni otroci so večkrat obdarovani, o po- čitnicah jim za mal denar preskrbe bivanje v skupnih počitniških taboriščih. Na ta način celo leto ne spuste otroka iz rok. Duhovnik mora pogosto gledati, kako ob času, ko ljudje prihajajo v cerkev k maši, naklada učitelj otroke na skupni avto, da jih popelje »na iz- let«. Temu razdiralnemu delu socialistične mladinske organizacije katoličani dolgo časa niso imeli nič pravega postaviti nasproti. Usta- novili so sicer protiorganizacijo »Otrožji blago- re«, a to ni zadostovalo. Vendar, kakor je Francija dobila svojega De Segurja, Madžar- ska škofa Prohaska, Berlin Sonnenscheina, tako je Dunaj pričel misijonirati duhovnik Mörzinger, ki se je z redko sposobnostjo in gorečo vnemo lotil mladinskega apostolata.

Mörzinger ni nobena nova osebnost. On je tisti, ki je pred desetimi leti ustanovil »Wiener Kirchenblatt« in ga tako sijajno urejeval in razširil, da je danes eden najjačjih katoliških tednikov sploh, ker se ga tiska v nakladi 720 tisoč. List stori silno mnogo dobrega in je pri- čel zadobivati popularnost celo izven avstrijs- kih državnih meja, zlasti v Nemčiji in Švici. Opogumljen nad tolikim uspehom, je Mör- zinger poskusil isto velenočasopisa še pri — šolski mladini. Ustanovil je nalašč za šolarje »Das kleine Kirchenblatt«, čigar uspeh je bil naravnost presenetljiv. Po nekaj mesecih je dosegel skoraj enomilijonsko naklado in šte- vilno naročnikov še neprestano raste. Casopis je urejevan nalašč za otroke, zanimivo, pestro, veselo. Vse je notri, kar potrebuje katoliško zavedni fant — kajti predvsem moški mladini je list namenjen. Mladina je jako ponosna na to svoje »glasilo«, ker ve, da je čisto le zanje in da je tako njihovo, kakor imajo odrasli svoje časopise. Največ se širi list z agitacijo mladih, ki pri tem apostolskem delu često kažejo ve- liko več poguma in gorečnosti, kakor odrasli. Idealizem teh najmlajših viteзов ne pozna no- bene meje; zelo mnogi si pritrjujejo od svojih malih daril, da si naročajo list.

Za Mörzingerom ne stoji nikaka organi- zacija, najmanj kaka politična. Toda on sam s svojim listom predstavlja ogromno organi- zacijo mladih katoličanov, na katere izvaja neprestan vpliv potom svojega tiska. Glavni zahtevi, ki ju list vedno znova v raznih obli- kah poudarja svojim mladim čitateljem, sta obisk nedeljske službe božje in pa pogosto sv. obhajilo.

Dijaška mala antanta

Praga, 13. dec. AA. Odbor dijaške Male antante ima svoje seje od večeraj do 15. decem- bra v Pragi. Seje se udeležujejo tudi delegati romunskih in jugoslovanskih akademikov. Dele- gatom na čast so priredili minister zunanjih za- dev dr. Beneš, primator dr. Baxa in rektor Kar- love univerze recepcijo.

Seja kat. episkopata Jugoslavije

Zagreb, 13. dec. (Tel. »Slov.«) V teku več- rajšnjega in današnjega dne so prispeli v Za- greb vsi člani poslovnega odbora katoliškega episkopata kraljevine Jugoslavije, in sicer presv. nadškof belgrajski P. dr. Rodič, ljub- ljanski škof dr. Jeglič, sarajevski škof dr. Ša- rić, djakovaški dr. Akšamović, splitski Bone-

fačić, križevaški Njarady. Namen njihovega sestanka je, da razpravljajo o nekaterih zelo perečih cerkvenih vprašanjih. Seja se je pri- čela danes ob 9 dopoldne, pod predsedstvom nadškofa dr. Bauerja. Trajala je ves dan. Ver- jetno je, da bo jutri prenehala in da se bo za javnost izdal komunike.

Konferenca naših gospodarskih ustanov

Predlog Društva narodov o carinskem premirju je v sedanjih formulaciji za nas nesprejemljiv — Predlogi naših organizacij

Belgrad, 13. dec. (AA.) V prostorih obrtniške zbornice v Belgradu je bila snoči skupno konferenca zastopnikov gospodarskih ustanov iz vse države. Na konferenci se je razpravljalo o predlogu Društva narodov glede uveljavitve mednarodne konvencije o carinskem premirju. Obsežno poročilo o vprašanju carinskega premirja je podal Dragan Miličević, tajnik belgrajske trgovske zbornice. Po obširni raz- pravi je bilo sprejeto tole stališče:

Ta konvencija je po svojem duhu in besedilu sestavljena tako, da hoče stabilizirati carinsko poli- tično v posameznih državah. To stremljenje vs- ebuje že samo na sebi osnovno hibo, ker predstavlja sedanje stanje carinskega ustrojstva ogromne ne- enakosti. Te neenakosti se izražajo v nesorazmernih carinah in v neprimerni carinski zaščiti posameznih držav, ki gre v posameznih primerih in primerjaje jo z današnjo carinsko politiko v naši državi uprav- do skrajnosti. Države, kakor n. pr. Španija, Romu- nija, Poljska, Francija in druge imajo mnogo višjo carinsko zaščito nego naše gospodarstvo. Ta za- ščita dosega pri nas povprečno 34%, med tem ko imajo druge države 50 do 99 odstotno. Zato je jas- no, da bo to premirje koristilo le onim državam, ki so bile v svojem profesionalizmu najbrezobir- nejše. Ako globlje in pravilno proučimo posledice, ki jih bo imela ta konvencija v sedanjih obliki, po- tem je na dlani sklep, da bo nekim državam omo- gočila vsestranski gospodarski razvoj, dočim bo dru- gim preprečila ali celo vezala njihova sredstva za napredek in za njihovo eksistenco. Ta usoda izhaja že iz tega, da so mnoge države šele v polnem raz- mahu svojega politično-gospodarskega razvoja in da si šele ustvarjajo pogoje za svoje sedanje in bodoče življenje. Vse to se v praksi izraža v živah- nejšem delovanju, z izpremembo agrarnega ustroj- stva, z novimi socialnimi in duhovnimi potrebami itd. Vse to je izraz gospodarskih iniciativ za usta- ritev novega narodnega življenja. To prakso v vseh njenih manifestacijah pa bi hotela konvencija o carinskem premirju zavreti in zaustaviti. Naše zbor- nice in gospodarske organizacije ne vidijo v kon- venciji niti ene možnosti, ki bi mogla služiti kot jamstvo proti gospodarskim in socialnim nevar- nostim v posameznih državah zaradi porasta pre- bivalstva in poostrenee valovanja emigracije. Kon- vencija ni nadalje moči spraviti v sklad z najosnov- nejšimi interesi našega domačega gospodarstva tudi iz teh razlogov:

Mi smo svojo gospodarsko zaščito zgradili po- stopoma, upoštevaje pri tem organski razvoj naše proizvodnje. Izgubili smo se krajnostim in zaostri- tvam naših mednarodnih gospodarskih odnosjev. V dokaz služijo ta-le dejstva:

Centralni higienski zavod v Belgradu

Belgrad, 13. dec. (AA.) Minister za soc. poli- tiko in narodno zdravje dr. Mate Drinković je na podlagi § 48 zakona o banki upravi in v soglasju s predsednikom ministrskega sveta predpisal ured- bo o ustanovitvi in delokrogu Centralnega higen- skega zavoda v Belgradu. Uredba ima 19 paragra-fov.

Na prvem mestu so določbe o ustanovitvi tega zavoda, ki bo strokovni organ ministrstva za soc. politiko in narodno zdravje. Njegova pristojnost se bo raztezala na področje vse države. V vsaki bano- vini bo ustanovljen po en higienski zavod, ki bo spadal pod centralni higienski zavod v Belgradu. Nadaljnje določbe uredbe se nanašajo na posamezne oddelke novega zavoda. V okvirju centralnega higienskega zavoda bodo ustanovljeni: bolnica za kužne bolezni, šole za dojitelje, za zaščito mater in dece, za pobijanje raka, šolske poliklinike itd. Pod- obne ustanove bodo osnovane pri higienskih za- vodih v posameznih banovinah. Uredba stopi v ve- ljavo z dnem razglasitve v »Službenih novinah«.

Program poklonitvenih svečanosti

Zagreb, 13. dec. (Tel. »Slov.«) Radi ure- ditve sprejema in drugih stvari za poklonit- veno deputacijo, ki bo šla v Belgrad iz savske in primorske banovine, so odpotovali v Bel- grad zagrebski župan dr. Srkulj, dr. Rittig in splitski župan dr. Račić. Zvedelo se je, da bo imel splitski podžupan Bulić pozdravni govor v Belgradu. Na slavnosti seji belgrajske ob- čine bo govoril dr. Rittig. Na banketu, ki ga priredi belgrajska občina, bo govoril splitski župann dr. Račić. Nj. Vel. kralja bo na dvoru pozdravil dr. Srkulj.

Mi smo se od vsega začetka ločili od neklih drugih gospodarsko mnogo bolje organiziranih držav s tem, da smo vztrajali na načelu največje in brezpogojne ugodnosti pri izmenjavi gospodarskih dobrin z inozemstvom. Mi smo setavili in vpo- rabljali carinsko tarifo, katere povprečna višina je daleč izpod onega, kar so sprejele mnoge države v naši bližnji in daljni okolici. V svojih trgovinskih pogodbah smo vezali več kakor polovico svojih ta- rif. Mi smo že leta 1922 — torej med prvimi v Evropi — ukinili vse uvozne in izvozne prepovedi in smo kot prvi sprejeli inicijativo Društva narodov za odstranitev motenj in zaprek mednarodne trgo- vine. Druge države tega niso storile. Pač pa so med tem razširile zaščitno politiko za svoje gos- podarstvo. Zaščitili so celo taka področja gos- podarskega udeleževanja, za katera nimajo niti prirodnih pogojev. Mnoge države so časih celo s silo otež- vale izvedbo celo takih sporazumov mednarodnega značaja, ki so jih same potrdile. Posledice tega stanja čutimo na vseh koncih in krajih. Te reper- kusije čutimo na našem zmanjšnem izvozu, na poslabšani potrošnji v notranjosti, na padanju ren- tabilnosti vseh vrst udeleževanja na vedno večji konkurenci inozemskih proizvodov. Zato smatrajo zbornice in centrala industrijskih korporacij za svo- jo dolžnost, da gornje okolnosti naglasijo in pod- črtajo, da pa navzle temu izjavijo, da sprejemajo vse ukrepe za ureditev mednarodne gospodarske in zaščitne politike, ker so globoko prepričane, da vo- di sedanja neurejena zaščita v neizbežno gos- podarsko anarhijo. Primerni ukrepi te vrste so nujno potrebni in z njihovim pravičnim izvajanjem bo ozdravljeno sedanje stanje na carinskem področju med posameznimi državami. Ustaliitev tega stanja bi pomenilo ovekovečiti neenakost razvojnih pogo-jev. Zato je potrebno, ako naj se s carinskimi premirjem urede gospodarski odnošaji med državami, da se vpoštevajo tile predlogi:

1. da se naj predhodno ravnopravno izvede proporcionalna carinska zaščita po gospodarski strukturi posameznih držav, upoštevaje pri tem njihovo ustrojstvo, razvoj in njihove nujnosti, z dru- gim besedami, da ni dobro izvesti konsolidacije carinskega reda v gotovem času, to je da se veže na gotov rok,

2. da se z vsemi naporji, ko bo konvencija stopi- la v veljavo, omogoči izvajanje načela o nedo- pustnosti vsakršne rezerve glede na agrarne ca- rine, ki obstojajo v raznih državah,

3. da se o konvenciji jasneje formulirajo do- ložbe o dumpingu in predvidijo sredstva za učin- kovitejši postopek, ako se pojavi.

Pravilnik o bankih sanitetnih svetih

Belgrad, 13. dec. (AA.) Minister za socialno politiko in narodno zdravje je na podstavi § 45 za- kona o banki upravi in v soglasju s predsednikom ministrskega sveta predpisal tale pravilnik o sestavi in delokrogu banskega sanitetnega sveta.

§ 1. Pri vsaki kraljevi banki upravi se usta- novi sanitetni svet kot strokovno posvetovalni or- gan bana. Njegov naziv je: »Banski sanitetni svet« (te in te kr. banske uprave).

§ 2. Člani banskega sanitetnega sveta so redni in izredni.

Redni so: a) po položaju: načelnik oddelka za socialno politiko in narodno zdravje pri banki upravi, zdravniški šef okrožnega urada za zavarovanje delavcev na sedežu banske uprave, predse- dnik zdravniške zbornice; b) po imenovanju: 5 čla- nov, ki jih imenuje minister za socialno politiko in narodno zdravje iz dvojnega števila oseb, ki mu jih predlaga ban, od teh morata 2 pripadati bol- niškim in 3 splošnim zdravnikom.

Izredni člani so 4. Te člane imenuje minister za soc. politiko in narodno zdravje iz dvojnega šte- vila oseb, ki mu jih predlaga ban. Eden mora pripa- dati sanitetno-tehnični stroki, eden lekarniški, eden pravniki in eden soc.-politični službi.

§ 3. Banskemu sanitetnemu svetu predseduje načelnik oddelka za soc. politiko in narodno zdravje pri tej banki upravi.

§ 10. Banski sanitetni svet ne sme dajati zodb o sodno-zdravniških vprašanjih.

Sodna oblastva druge stopnje se morajo obra- čati na sanitetni svet ministrstva za soc. politiko in narodno zdravje v primerih, kadar to zahtevajo za- konske določbe.

London, 13. dec. AA. Novi sovjetski vele- poslanik Sokolnikov, ki je prispel semkaj, je odk- lonil novinarjem vsako izjavo.

Kraljeva slava

Belgrad, 13. dec. AA. Danes na dan sv. Prvozanega Andreja, krstnega imena Nj. Vel. kralja je bila cerkvena služba božja v dvorski kapelici v Belgradu. Svečanost lom- ljenja kolača pa je bila ob 11.45 v novi kral-jevski vili na Dedinju. Slavske cerkvene ob- rede je opravil Nj. svetost patrijarh Dimitrije ob asistenci dvorskega prote Popovića in di- jakona Longina. Obred lomljenja slavskega kolača so opravili Nj. Vel. kralj, Nj. Vis. knez Pavle in vojniki redov iz kraljeve garde. — Vsem obredom so prisostvovali člani kraljev- skega doma, člani kraljevskega fonda ter do- stojanstveniki civilne in vojaške hiše Nj. Vel. kralja. Po končanih obredih sta se Nj. Vel. kralj in Nj. Vis. knez Pavle s prisotnimi pri- jateljsko razgovarjala.

Zastopniki Gorskega kotarja ori g. Zivkoviću

Belgrad, 13. dec. AA. Predsednik mini- strskega sveta in minister notranjih zadev general Peter Zivković je ob 16.30 sprejel od- poslanstvo iz Gorskega Kotorja, ki je zasto- palo sreze Delnice, Cabar in Vrbovsko. V imenu odposlanstva je predsednika ministr- skega sveta pozdravil g. Ivan Krni, odvetnik iz Delnic, bivši član Hrvatske zajednice in bivši minister agrarne reforme v kabinetu pok. Stojana Protića 1. 1920. Odposlanstvo je šlelo 17 oseb. Predsednik se je z njimi eno uro prijateljsko razgovarjal in se zanimal za njihove želje in potrebe. Odposlanstvo je nato posetilo ministra financ.

Načrt ribarskega zakona

Belgrad, 13. dec. AA. V poljedelskem ministrstvu je bil izdelan načrt zakona o ri- barstvu. Dela na tem načrtu bodo končana proti koncu t. m. Ta načrt bo poslan bankskim upravam in vsem strokovnjakom v državi. Ko bo ministrstvo prejelo odgovore bankskih uprav in strokovnjakov, bo sklicalo ožjo kon- ferenco strokovnjakov, ki bodo podali svoje misli o tem načrtu in ki bodo končnojavno izdelali načrt za širšo konferenco, ki bo načrt definitivno izdelala. Ožja konferenca se bo se- stala že v teku meseca januarja.

Plemenska živina nakupljena

Belgrad, 13. dec. AA. Komisija za naba- vo plemenske živine, ki jo je poljedelsko mi- nistrstvo poslalo v inozemstvo, se je vrnila domov. Komisija je kupila 2209 glav plemen- ske živine, ki bodo razdeljene na živinorejska središča v državi, katerim jih je poljedelski minister odredil. Nabavljena plemenska ži- vina je prvorazredne vrste z vsemi izpriče- vali o pokolenju in poreklu.

Novi šef jugoslovanske solijske delegacije

Belgrad, 13. dec. AA. Za predsednika ju- goslovanske delegacije pri mešani jugoslo- vanski bolgarski komisiji v Sofiji je na mesto pokojnega Radomirja Šaponjića imenovan dr. Miroslav Janković, ravnatelj konzularno-trgo- vinskega oddelka v ministr. zunanjih zadev.

Belgrajske vesti

Za sodniška pripravnika pri deželnem sodišču v Ljubljani sta imenovana Lovree Mirko, Maslov Evgenij.

Papeški nuncij na našem dvoru Pelegri- netti se je danes javil v zunanjem ministrstvu in izročil noto.

Predsednik pokojninskega zavoda za za- sebne nameščence v Ljubljani g. Lojze Vrto- vec je bil danes v daljši avdijenci pri mini- stru za socialno politiko dr. Mate Drinkoviću. Barski nadškof dr. Dobričić je danes pri- spel v Belgrad. Delj časa je bival med izse- ljenci v Ameriki. Vlado bo informiral o sta- nju našega izseljenštva v Ameriki.

Samostojna monopolska uprava je izdala poročilo, po katerem so znašali dohodki od 1. aprila do 31. dec. 1929 2.948.023.399.43 Din

Minister za vojno in mornarico je določil nov razpored častnikov v letalski stroki. Opa- ziti je, da je v letalski stroki posebno veliko častnikov Slovencev.

Poseben paviljon za notranjo arhitekturo se bo jutri otvoril v Belgradu.

Belgrad, 13. dec. AA. Po sklepu ministra za poljedelstvo je postavljen za vršilec dolž- nosti načelnika za poljedelstvo pri banki upravi savske banovine inž. Stepan Jurič, profesor gospodarske fakultete v Zagrebu.

Zakon o narodni šoli

(Nadaljevanje.)

Narodna prosveta.

§ 153. Za osebe do 25. leta starosti, ki so v šoloobveznem času ostala brez pouka, je obvezen obisk tečajev za odrasle in nepismene, ki se ima praviloma ustanoviti pri vsaki vaški šoli. Pouk v teh tečajih se vrši od 1. novembra do 1. marca v večernih urah. Za nad 25 let stare ljudi ti tečajji niso obvezni, če se pa prostovoljno vpišejo v tečaj, potem je obisk tudi za nje obvezen. Prosvetni minister bo določil učiteljem v teh tečajih posebno nagrado za vsakega učenca, za katerega se komisijko dokaže, da se je v tečaju naučil pisati in računati.

Za pouk analfabetov v vojski bo imenovalo prosvetno ministrstvo v soglasju z vojnimi stalne učitelje za posamezne vojaške enote.

V krajih, kjer ni šolskega poslopja, so dolžne upravne občine poskrbeti za lokale, za najpotrebnejše pohištvo in razsvetljavo.

§ 154. V svrhu narodne prosvete se bodo ustanovile za žene nižje gospodinske šole in gospodinski tečajji, za moške pa gospodarsko-zadružni tečajji.

V gospodinskih šolah traja pouk od 1. februarja do konca novembra, šola pa je urejena internatsko.

Učenke dobe vse potrebščine razen obleke in obutve. V šolo se sprejemajo deklice, ki so dovršile vsaj narodno šolo in so dovršile 15. leto. Ustanavljanje in vzdrževanje teh šol se vrši na breme državnega in banovinskega proračuna. Te šole se ustanove v prvi vrsti v najbolj zaostalih krajih.

Gospodinski tečajji in gospodarsko-zadružni tečajji se ustanove pri narodnih šolah in otvorijo se morajo tudi v mestih, kjer ni šole, če poskrbi občina za potrebne prostore, za kurjavo in razsvetljavo in za stanovanje učiteljev. Tudi te tečajje vzdržujejo država in banovina. V tečajje se sprejemajo osebe od 15. do 30. leta. Tečajji trajajo za ženske od 3 do 6, za moške pa 2 do 4 mesece.

§ 155. Učne načrte in programe, ko tudi podrobno organizacijo in delo v vseh teh ustanovah za narodno prosveto predpisuje prosvetni minister.

Novi šolski zakon ima tudi te določbe: § 156. Privatno inicijativno kulturno-prosvetnih ustanov v cilju narodne prosvete, zlasti pa ljudske univerze na vasi in v industrijskih središčih bo podpiralo prosvetno ministrstvo, zadržujoč sebi pravico dovoljevanja za osnovanje posameznih ustanov, kakor tudi pravico nadzora.

§ 157. V sporazumu z ministrom za vojsko in mornarico, trgovskim ministrom in ministrom za socialno politiko in narodno zdravje ter v soglasju s predsednikom ministrskega sveta, bo predpisal prosvetni minister uredb, s katero se bodo določila postopanja in navodila za zedinjenje vse državne in privatne akcije na polju narodne prosvete.

Ta uredba bo zajela vse državne in banske ustanove, ko tudi tudi vsa zasebna društva (šole, vokalna, prosvetna, patriotska, pevka, viteška, profesionalna in strokovna), katerih delo je v katerikoli obliki vezano na narodno prosveto.

Tudi s to uredbo in drugimi primernimi odredbami bo skrbelo prosvetno ministrstvo, da bo akcija zasebnih društev in banskih ustanov za narodno prosveto v skladu s prizadevanjem državnih oblastev in ustanov, da se prepreči škodljiva vzporednost delovanja, da se preprečijo spori, kjer obstoje in da se zedinijo ustanove s istimi nameni, kjerkoli je potrebno in koristno.

Prehodne naredbe.

Iz § 158. Obvezen osemletni pouk se prične s prihodnjim šolskim letom 1930-31. in se izvede postopoma v smislu § 8. tega zakona. Sedanji razredi ponavljajalnih in nadaljevalnih šol se bodo spremenili v smislu tega zakona v višje razrede narodnih šol s skrajšanim poukom.

§ 160. Novi krajevni šolski odbori se imajo sestaviti v smislu tega zakona najkasneje tekom dveh mesecev po uveljavitvi zakona.

§ 161. Dosedanje šole in tečajji za narodno prosveto v posameznih pokrajinah se imajo v vsakem pogledu prilagoditi temu zakonu.

§ 164. Izjemoma morejo zasebne narodne šole, ki obstoje na dan, ko stopi ta zakon v veljavo, še nadalje obstojati, če se najkasneje v štiri mesecih po uveljavitvi tega zakona v vsakem oziru prilagode njegovim predpisom. Izbira učnih oseb na zasebnih narodnih šolah podleži odobritvi prosvetnega ministra. Nove zasebne narodne šole se ne morejo otvoriti niti obstoječe premestiti iz enega v drug kraj.

§ 165. Šolske občine, ki obstoje iz delov več upravnih občin, se prilagode v vsem temu zakonu tekom dveh mesecev po njegovem uveljavitvi.

§ 166. Kontraktualnim učiteljem, ki so kot narodni delavci prišli v službo države, se računa, ko postanejo naši redni državni namestniki, čas kontraktualne službe od 31. julija 1924. dalje. Učiteljem, ki so bili na dan vojne napovedi v službi bivše Avstro-Ogrske, pa so bili tekom vojne iz političnih razlogov odpuščeni brez pravice na pokojnino in po osvobojenju zopet sprejeti v službo, se vračuna na isti način doba, ki so jo prebili izven službe, toda brez pravice doplačila za preteklo dobo.

(Konec prihodnjic.)

Ameriški izvoz zlata v Evropo

Pariz, 13. dec. AA. »Havas« poroča iz Newyorka, da je bilo 11 milijonov dolarjev in 275 milijonov frankov v zlatu odposlano v soboto iz Newyorka na parniku »Bremen«. Pošiljka v znesku 1.300.000 dolarjev in 2.600.000 frankov je za Švedsko ter je prva od 1. 1927. a druga pošiljka v znesku 20 milijonov dolarjev in 250 milijonov frankov je bila namenjena v Francijo. Kakor kaže, se bo začela v kratkem tudi angleška narodna banka pogajati za novo pošiljko v znesku 7 milijonov dolarjev in 175 milijonov frankov, tako da bo vsa vrednost v teku tega meseca iz USA v Evropo izvoženega lesa dosegla 20.300.000 dolarjev in 732.500.000 frankov.

Velik požar v Zagrebu

Zagreb, 13. dec. (Tel. »Slov.«) Ob 2 popoldne je danes izbruhnil v Jugofarmaciji, ki se nahaja v Jukičevi ulici št. 12, velik požar. Gasilci so takoj prispeli, kljub temu pa je škoda ogromna in se po povprečni cenitvi sodi, da znaša nad 2 milijona. Vzrok požara še ni utemeljen. Domneva se, da je nastal radi peči, ki se je nahajala v skladišču.

Avstrijski školje o vprašanju lastnine

Dunaj, 13. dec. (Tel. »Slov.«) »Neuigkeits-weltblatt« poroča, da se je na zadnji avstrijski škofovski konferenci razpravljalo tudi o vprašanju lastnine, o katerem se je v zadnjem času mnogo pisalo v časopisih in obravnavalo med katoliškimi sociologi. Po potrebi bodo avstrijski škofje sami posegli v razpravo z izjavo, s katero bodo podčrtali krščansko pravno pravno lastnino, ki jo je Cerkev vedno zagovarjala nasproti nazorom, ki jih je v katoliške kroge zanesel liberalizem in socializem. Odklonili bodo vsako revizijo vprašanja soglasno z nauki sv. Tomaža Akvinskega in papeža Leona XIII. Pojem lastnine katoliške Cerkve na-

glaša pravico posameznika do pridobitve in prostega, samostojnega razpolaganja s privatno lastnino, nalaga pa tudi lastniku socialne dolžnosti nasproti soljudem, posebno glede spoštujivega postopanja s soljudi, glede primerne plačila in omejitve brezposelnosti ter sestave socialnega delovnega prava. Liberalizmu, ki zahteva neomejeno lastninsko pravico, in socializmu, ki zahteva odpravo privatne lastnine, se mora odločno in programatično postaviti nasproti krščanski nazoru uravnopravne privatne lastnine, ki so ji pa stavljene moralne meje in socialne dolžnosti.

Izjava nove češkoslovaške vlade

Vsled komunističnih nemirov prekinjeni seji zbornice in senata Izključeni komunistični poslanci

Praga, 13. dec. (Tel. »Slov.«) Ministrski predsednik Udržal je danes na seji poslanske zbornice prečital *vladno izjavo*. Od prve besede dalje so ga *motili komunisti s tolikim hrupom*, da ni bilo mogoče razumeti nobene besede. Vsi komunistični poslanci so venomer v zboru kričali: »Doli s socialistično-fašistično vlado! Živela sovjetska Rusija! Izpustiite Hrusa! Z galerije so morali odstraniti dva komunistična senatorja, ki sta vodila akcijo. Komunisti so metali spise proti ministrskim klopem in proti češkemu fašistu Gajdi. Hrup je bil tolik, da se je morala seja prekiniti. Vseh 23 komunističnih poslancev je bilo potem izključenih od desetih sej. Pri razglasitvi tega sklepa so se štirje komunistični poslanci uprli in jih je morala parlamentarna straža s silo nesti iz dvorane, nakar je straža zasedla vse vhode. Na hodnikih so potem ostali poslanci prirejali škandalne prizore in psovali poslance vladnih strank. Končno so zapeli svojo pesem »Rude prapore« in odšli v svoj klub.

Po seji poslanske zbornice je ministrski predsednik Udržal prečital *vladno izjavo* v senatu, kjer so komunisti zopet njegov govor motili s silnim hrupom, tako da je moral predsednik Soukup sejo prekiniti za četrte ure. Po zopetni otvoritvi je izjavil, da je pet komu-

stičnih senatorjev izključenih od petih sej. Trije komunisti so takoj zapustili dvorano, dočim se je senator Mikuliček krčevito branil in ga je morala straža odnesti. Nato je Udržal vladno izjavo prečital do konca.

Vladna izjava kaže, da je nastala *po težkem kompromisu*. Začenja s težko poljedelsko krizo in z znaki *splošne gospodarske krize*. Naglašja se v njej *sodelovanje Nemcev* in poudarja, da se bo zunanja politika prizadevala, navezati se *tesnejše stike s prijateljskimi državami*, pa tudi z onimi državami, s katerimi radi neresenih spornih vprašanj odnosi še niso popolnoma urejeni. Posebno bo vlada skrbela za mednarodne gospodarske odnose, predvsem za navezovanje trgovinskih stikov. V finančnem pogledu je konsolidacija napredovala *z uvedbo zlate valute*. Da se zlata valuta okrepi, je treba sistematično nadaljevati plačevanje državnih dolgov. Na haaški konferenci bo Češkoslovaška zavzela stališče, ki je v skladu s finančnimi možnostmi in s pridržki, ki jih stavlja Češkoslovaška glede svojih potreb. Sedanje visoko stoječe šolstvo se mora razvijati še nadalje brez ozira na narodnosti. Državna obramba zahteva največjo pozornost, da se more čim preje skrajšati doba aktivne vojaške službe.

Prisrčno prijateljstvo med Avstrijo in Italijo

Vse pogoje Mussolinija Avstrija sprejela, nakar je Italija pristala na posojilo Avstriji

Dunaj, 13. dec. (Tel. »Slov.«) Dr. Schober je danes v narodnem svetu ob začetku seje v slovesni obliki podal izjavo, da so se *vpotstavili prijateljski odnosi z Italijo*, ki so bili nekoliko napeti od časa, ko je Mussolinij na pritožbe kardinala dr. Piffra radi postopanja z južnimi Tirolci zaničevalje zavrnili: Avstrija je, kar je. S posebnim zadovoljstvom je sporočil, da se mu je posrečilo, pridobiti *odnosajem z Italijo značaj prisrčnega prijateljstva*. S tem je dosežena bistvena točka one politike, ki jo je označil Lot že tradicionalno zunanjo politiko nove Avstrije in h kateri šteje kot bistveni element lojalne prijateljske odnose z Italijo. Mussolinij mu je sporočil, da bo Italija sedaj pristala, da se ustvarijo *pogoji za najetj avstrijskega posojila*, in da bo Italija pristopila k ureditvi reliefnih dolgov, ki so bili 1. 1928. sklenjeni z evropskimi reliefnimi državami, 1. 1929. pa z Ameriko. Dalje bo Italija tudi pristala na sklepe *reparacijskih vprašanj*, ki so potrebni za *mozemsko posojilo*. To omogoča, da se pogajanja za posojilo praktično začne z ugodnimi pogoji. »Neue Zürcher Zeitung« poroča, da je Schober to izjavo prečital na podlagi koncepta, *sestavljenege v italijanskem jeziku, ki ga je odobril Mussolinij*, in da je razen tega Mussolinij zahteval, da se vzroki prejšnjega poslabšanja odnosejev med obema državama ne smejo ponoviti in da morajo izostati v tirolskem deželnem zboru napadi na italijansko politiko na južnem Tirolskem.

Dunaj, 13. dec. (Tel. »Slov.«) Italijanski poslanik na Dunaju, grof Auritti je podal da-

nes zastopnikom listov sledeče izjave: Dr. Schobrove izjave bodo nedvomno našle v Italiji živahen odziv. Premirje 1. 1918. pomeni pri nas v resnici in ne samo na bojiščih konec sovražnosti, tako da se je Italija prva med vojskujočimi državami zavedla potreb dotičnih narodov in se takoj lotila potrebnih korakov, da jim prinese hitro pomoč. Ta spontani nagon našega naroda se je potem razvil in uresničil v programu fašistične vlade. Pri vsaki akciji v korist Avstrije je Italija čisto sama prevzela inicijativno in se je požrtvovalno udeleževala. Ta spomin na preteklost ima samo namen pojasniti, da se je, če je nastalo kako prekinjenje tega razveseljivega razvoja, to povzročilo pred tendenco, da se ocenjevanje odnosejev z Italijo meri drugače. Zvezni kancler dr. Schober je proučil stanje naših odnosejev in poudarjal prisrčnost prijateljstva, ki ga goji fašistična vlada ne samo glede dobrega razvoja razmer med obema sosednima narodoma, temveč ga smatra tudi za podlago svoje mednarodne politike kot koristen element za splošno sodelovanje v Evropi. Končno je poslanik Auritti čestital zveznemu kanclerju dr. Schobru za srečen sprejem ustavne reforme.

Dunaj, 13. dec. (Tel. »Slov.«) Kakor se čuje v parlamentarnih krogih, je vlada že začela pogajanja z ameriško banko Morgan radi najetja posojila. Banka Morgan bo prevzela izdajo posojila in v to svrhu ustanovila konzorcij, kjer ne bo udeležen samo ameriški kapital, temveč tudi evropski denar. Gre za posojilo v znesku 100 milj. dolarjev.

Nervoznost italijanskega tiska

Povzročil jo je prihod francoske mornarice v Dalmacijo

Milan, 13. dec. (Tel. »Slov.«) »Corriere della Sera« dela francosko vlado odgovorno, ker da so se francoski mornarji udeležili protitalijanskih demonstracij v Šibeniku. List nadalje kritizira, ker se je to zgodilo v kočljivem trenutku italijansko-francoskih pogajanj za pomorsko razorožitev in ker je Francija poslala v jugoslovanska pristanišča oddelek svojega brodograjskega ravnarstva v tem času. Francoska vlada pozablja, da je razčiščenje političnih odnosejev neobhoden predpogoj za zmanjšanje oboroževanja. Dokler bo ostalo politično nezaupanje, je sporazum dvomljiv, če ne nemogoč. — Ni treba še pose-

bej pripomniti, da v Šibeniku sploh ni bilo protitalijanskih demonstracij, temveč so bile le manifestacije francosko-jugoslovanskega prijateljstva. To prijateljstvo pa je tudi glavni vzrok vse nervoznosti.

Beograd, 13. dec. AA. Povodom vesti v inozemskem tisku, zlasti pa v italijanskih časopisih o nekih protitalijanskih demonstracijah v Šibeniku o priliki obiska francoske mornarice smo pooblaščenim izjaviti, da te vesti ne odgovarjajo resnici in da protitalijanskih demonstracij sploh ni bilo.

Silen vihar na Jadranu

Šibenik, 13. dec. (Tel. »Slov.«) Ob treh popoldne se je pričela na vsem gornjem Jadranu strašna burja. Morje je strašno razburkano. Vse ladje, ki so bile na odprtem morju, so se vrnile v bližino pristanišč. V Šibeniku je prispele radio-brzojav, da se je radi viharjev ponesrečila nekak italijanska ladja pri Molatu. Kakor se domneva, človeških žrtve ni bilo. Pomorske oblasti so poslale pomožno ladjo italijanski ladji na pomoč.

Obupen položaj nemških kolonistov v Rusiji

Varšava, 13. dec. (AA.) Iz Moskve poročajo, da so bili nemški kolonisti, ki so se odpravljali na povratek v Nemčijo, primorani vrniti se v Sibirijo. Poslali so tukajšnjemu nemškemu poslaniku več obupnih brzojavk, v katerih prosijo pomoči. Ena teh glasi:

»Umiramo od glada, vrgli so nas iz vagonov, v katerih smo bili prepeljeni semkaj. Nismo česa, da bi jedli, naša deca se vije v kričih od glada in joka. Prosimo pomoči!«

Pred pričetkom trgovskih pogajanj s Francijo

Pariz, 13. dec. (Tel. »Slov.«) »Journal industrielle« poroča, da je francoska vlada zaprosila romunsko vlado za nova trgovinska pogajanja, ker se mora prejšnja trgovinska pogodba spremeniti radi nove romunske carinsko-tarifne reforme. Obenem se bodo začela nova trgovinska pogajanja tudi z Jugoslavijo, ker želi francoska vlada spremeniti gotove določbe trgovinske pogodbe iz leta 1926. Gre pri tem posebno za ostrejšo kontrolo izvora blaga.

Pogajanja med podonavskimi agrarci

Dunaj, 13. dec. (Tel. »Slov.«) »Magyar Hir-lap« poroča, da se vrše med avstrijskimi in madjarskimi agrarnimi krogi pogajanja za prva ten medsebojni agrarni dogovor, h kateremu nameravajo pritegniti tudi jugoslovanske agrarne kroge. Gre za načelen sporazum, da bi Madjarska in Jugoslavija po uveljavitvi novih avstrijskih carinskih postavk dobili v Avstriji prvenstveno stališče za uvoz. Obe državi bi sicer po tem mogli uvažati v Avstrijo manj pridelkov, zato pa bi lahko računali z redno prodajo. Cene bi ostale na gotovi višini na podlagi fonda, ki bi se ustvaril potem zvišanja carin. List na koncu pristavlja, da niti v Avstriji niti na Madjarskem ni za to posebnega navdušenja.

Francoska proračunska razprava

Pariz, 13. dec. (Tel. »Slov.«) V poslanski zbornici je prišlo danes pri čitanju vojnega proračuna do živahne debate glede prehrane moštva, katero je več poslancev označilo za nezadostno. Levica je predlagala, da se proračun za prehrano zviša za 405 mil., čemur sta se protivila finančni in vojni minister. Po mnenju zdravnikov dobiva moštvo preveč mesne hrane. Priprava jedil sicer ni popolna, vendar se bo skušalo v tem pogledu nedostatke odpraviti. Odločilni boj pa bo pri razpravi proračuna za zunanje ministrstvo. To priliko bodo porabili Franklin Bouillon, Mandel in Marin za nove napade proti Briandovi zunanji politiki v splošnem, kakor tudi proti izpraznitvi Porenja in saarskega ozemlja. Zunanja politika bo igrala tudi važno vlogo pri mornariškem proračunu radi skorajšnjega začetka londonske konference in radi poostitve nasprotstva med Italijo in Francijo.

Februarja obč. volitve v Spaniji

Pariz, 13. dec. (AA.) »Havas« poroča iz Madrida, da so na seji ministrskega sveta ministri podali svoje mišljenje glede vzpostave normalnega ustavnega režima na Španskem. Narodna skupščina se bo sestala v januarju prihodnjega leta, da dokonča poslednjo etapo današnjega režima in da objavi predlog ustavnih reforme. Občinske volitve bodo ob koncu februarja prihodnjega leta.

Kalendaris predsedniški kandidat

Atene, 13. dec. (Tel. »Slov.«) Dasi Venizelos do sedaj še ni objavil svojega končnega sklepa, se čuje v republikanskih krogih, da se je sedaj odločil za kandidaturu bivšega ministrskega predsednika Kafandarisa za predsednika republike.

Nov poraz vstašev

London, 13. dec. (Tel. »Slov.«) Po vesteh iz Nankinga so kitajske nacionalistične čete pri Kantonu odločno premagale vstaše in jih 7000 vjelo.

Švedinja oproščena

Rim, 13. dec. (Tel. »Slov.«) Sele danes zvečer, ko so Gudrun Armstad že večerj izročili švedskemu konzulu, ki je poskrbel za njeno takojšnje odpotovanje, je objavil »Osservatore Romano« razsodbo preiskovalnega sodnika, ki je bila izvršena že 5. decembra. Gudrun Armstad je bila oproščena radi popolne nepristevitosti in zato, ker je storila dejanje pod vidnim vplivom verske blaznosti. Vendar pa izreka razsodba tudi, da se izžene iz Vatikana in da se ji vrnejo vsi zaplenjeni predmeti razen revolverja. *Razsodba je bila izrečena v imenu sv. Trojice pod vlado Nj. Sc. Pija XI.*

Drobne vesti

Pariz, 13. dec. (AA.) Iz Barcelone poročajo, da so bili polkovnik Dartia in drugi oficirji, ki so pomiloščeni, spuščeni iz trdnjavske temnice.

Pariz, 13. dec. AA. »Havas« poroča iz Berlina, da je o priliki večerjše prve seje novega mestnega sveta vdrlo v posvetovalnico ter v samomno dvorano kakih 300 nezaposlenih komunistov. Policija je mestno hišo izpraznila.

Pariz, 13. dec. (AA.) »Havas« javlja, da je bila snoči aretirana služkinja, ki je pred nekaj meseci ukradla svetniku jugoslovanskega poslanstva Kasidoleu 15.000 frankov.

Dunajska vremenska napoved. Spremenljivo, najprej večinoma jasno vreme. Ponehanje viharjev v severnih Alpah. Verjetno je, da bo milo vreme še dalje časa trajalo.